ՔՍԱՆԵՒՎԵՑԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 1942 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 17 — ՓԵՏՐՎԱՐ — Ն. Տ. — 1 — ՄԱՐՏ — 1877

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համ. 8 Մէճ.
» » Գաւառաց » 10 Մէճ.
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 4 Մէճ.
» » Գաւառաց » 5 Մէճ.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ ։

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Գրեթէ գոյած լրագրոց ձանրաա ծախքը խմբագրութեան վրայ է ։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պէտք է ղրկել, Գալաթիա Սանտուքճեան Հանը, թիւ 98, Ղօղօ խանի, Մասիս գրատունը ։
Ճամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 17 ՓԵՏՐՎԱՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Սերվիոյ գործակատարաց հետ բանակցութիւնները կը շարունակին, և կըյուսացուի որ հաշտութիւնը պիտի կարենայ կնքուիլ պատերազմէն առաջի վիճակին վերադառնալով ։ Ասկէ զատ՝ Սերվիոյ մէջ օրթոտոքս չեղող բնակչաց կատարեալ հաւասարութիւն պիտի տրուի, 1867էն 'ի վեր շինուած ամրութիւնները պիտի քանդուին, և Պելկրատի բերդին վրայ Օսմանեան դրօշ պիտի քաշուի Սերվիական դրօշին հետ ։ Բ. Դուռը Պելկըրատ գործակատար մը կարգելու խնդրոյն վրայ չ'պնդեր, բայց կըսուի թէ փոքր անհամաձայնութիւն մը կայ հաշտութիւնը կնքելու եղանակին վրայ ։ Բ. Դուռը կը պահանջէ որ ֆերմանաւ մը շնորհէ այս պայմանները, մինչդեռ Սերվիոյ գործակատարները կը խնդրեն եղեր որ դաշնագիր (բըրօթօքօլ) մը կնքուի ։ Հաւանական է որ այս կէտիս վրայ շուտով համաձայնութիւն մը գոյանայ ։ Գարատաղի պատուիրակները վաղը կ'սպասուին Թրիէստի շոգենաւով, և կարելի է անոնց հետ ալ համաձայնութիւն հաստատուի ։ Գարատաղցւոց առաջարկած պայմանները ծանր չեն. Պօյանա գետին և Շքօտրայի լճին վրայ ազատ նաւարկութիւն կը պահանջեն, և Նիքիդա իշխանը կը խնդրէ որ մերձակայ գաւառաց կուսակալներուն հետ ուղղակի յարաբերութիւն ունենայ ։ Այս պայմանները կրնան թեթեւ փոփոխութեամբ ընդունուիլ, և Գարատաղի հետ ալ կարելի է հաշտութիւն հաստատել ։ Կը մնայ ապըստամբեալ գաւառաց և Պուլղարիոյ խնդիրները՝ զորս Ռուսիա ուղղակի իւր ձեռքն առնուլ կուզէ ։ Սերվիա և Գարատաղ իրենց դերը խաղացին, և այժմ կարգն եկաւ որ անոնք ետ քաշուին ։ Զարին բազմադունդ զօրքերը Պեսարապիոյ մէջ կեցած են. եթէ անոնք շարժին, այն ատեն տագնապին մեծը պիտի ծագի ։ Տէրութիւնները դեռ կորչաքով իշխանին վերջին ծանուցագրոյն պատասխան չտուին. ամենն ալ դէպքերուն կ'սպասեն ։ Կը կարծուի որ Սերվիոյ և Գարատաղի բանակցութեանց արդիւնքը գիտցուելէ ետև, պատասխանները Բեդրպուրկ ղրկըւին ։ Իսկ Ռուսիա՝ դահալէժ ընթացքէ խորշելով կը հաւանի եղեր Բ. Դրան պայմանաժամով՝ խոստացուած բարենորոգումները գործադրելու ։ Միանգամայն Ռուսիա վերջին ճիգ կը թափէ զԵւրոպա համոզելու որպէս զի Դեսպանախորհրդին որոշումը գործադրելու համար համաձայն շարժում մ'ընեն, կամ այսպիսի շարժման մը արտօնութիւն տրուի դաշնակիցներէն ոմանց. կաշխատի նաև երից կայսերաց միութիւնը վերահաստատելու, և Պեռլինի արքունեաց միջոցաւ Աւստրիոյ յորդոր կուտայ նորէն երրակի դաշնակցութեան մէջ մտնելու և գործակցելու ։ Աւստրիա չեզոքութիւն և գործելու ազատութիւնը պահել կուզէ. բայց միանգամայն պատերազմական պատրաստութիւն կը տեսնէ ։ Անգղիա կըյայտարարէ թէ Բ. Դրան վրայ բռնական միջոցներ չպիտի գործածէ, և իրմէ ալ առ այժմ չեզոքութենէ զատ բան մը չ'սպասուիր ։ Լորտ Տէրպիի ծանուցագրերն այս յայտարարութիւններն ընելով կը յարեն թէ Բ. Դրան օգնութիւն ալ չպիտի կրնայ տրուիլ Անգղիայէն, պատճառաբանելով թէ Գրըմի պատերազմէն 'ի վեր քաղաքական վիճակն և Անգղիոյ հասարակաց կարծիքը փոխուած է. ուստի կ'ազդարարէ թէ Բ. Դուռն անցեալը յիշելով պէտք չէ կարծէ թէ նորէն Արևելեան պատերազմին ժամանակուան պէս օգնութիւն կրնայ գըտնել ։ Այս յայտարարութիւնները բացայայտ են, և գուցէ ստոյգ ըլլան. սակայն քաղաքական դէպքերը նախատեսել անկարելի է ։ Դիւանագիտաց խօսքերն իրարու չեն յարմարիր. Լորտ Պիքընսֆիլտի Լոնտրայի քաղաքապետութեան ապարանքը խօսած ճառին և Լորտ Տէրպիի ծանուցագրերուն մէջ մեծ տարբերութիւն կայ ։ Ի՞նչ պիտի ըլլայ Անգղիոյ իրական ընթացքը.—ապագային մէջ պիտի տեսնենք ։

Առ այժմ խորհրդարանին մէջ վիճաբանութիւններն իրարու կը յաջորդեն՝ առանց գործնական վախճան մ'ունենալու ։ Հակառակորդ մասը նախարարաց հետ համամիտ կերևի չեզոքութիւն պահելու, և Թուրքիոյ դէմ բռնութիւն չգործածելով բարենորոգմանց գործադրութեան սպասելու ։ Երեսփոխանաց ժողովին մէջ Պ. Կլատսթըն նոր յարձակում մը ըրաւ Թուրքիոյ դէմ, պնդելով թէ Թուրքիա 1856ի դաշնադրութեամբ խոստացած բարենորոգումներն 'ի գործ դրած չըլլալով իւր բոլոր իրաւունքը կորուսած է յիշեալ դաշնադրութեան երաշխաւորութիւններէն ։ Պատերազմական գործոց նախարար Պ. Հարտի այս կարծիքն հերքեց՝ պնդելով որ եթէ նոյն իսկ Թուրքիա իւր խոստումները չգործադրած ըլլայ, դաշնադրութիւնները չեն կրնար եղծուած համարուիլ ։ Պ. Հարտի ալ ծանոյց թէ Անգղիա բոլորովին անկախ է Արևելեան խնդրոյն մէջ, թէ չեզոքութեամբ սպասող դիրք մը պիտի բռնէ, և թէ նիւթական բռնութենէ խորշելով՝ միանգամայն դիւանագիտաց հետ պիտի միանայ քրիստոնէից վիճակը բարւոքելու ։ Յարեց նաև թէ սուրը չպիտի քաշէ Թուրքիան պաշտպանելու համար ։ Բայց այս վիճաբանութիւններն Անգղիոյ ընթացքին վրայ մեծ լոյս մը չեն սփռեր. և Լորտ Պիքընսֆիլտի նախարարութեան քաղաքականութիւնը միշտ մառախլապատ կերևի ։ Եթէ Թուրքիոյ անկախութիւնն ու ամբողջութիւնը պահպանել կուզէ, եթէ 1856ի դաշնադրութեանց անվթար մնալուն կը փափաքի, ի՞նչ պիտի ընէ երբ Ռուսիա անոնք յարգել չուզէ ։ Հոս է ահա բոլոր խնդիրը ։

Իսկ Ռուսիոյ վերադառնալով, այս փայլկենիս իւր պատրաստութիւնները լրացած են. իւր ներքին վիճակն ու դանձային տագնապը չեն ներեր մեծ բանակներ ոտքի վրայ պահել երկար ժամանակ՝ սպասելով որ Արևելեան խնդիրը պարզուի. ուստի հաւանական է որ տակաւին ժամանակ մ'ալ սպասելէ ետև, վճռական շարժում մ'ընէ ։ Գուցէ այս յապաղմանց պատճառն այն է որ չկրնար Եւրոպիոյ վստահիլ, և կը կասկածի որ եթէ դահավիժաբար պատերազմ հրատարակէ, կրնայ ըլլալ որ ուրիշ թշնամիներ ելնեն իւր դէմ,

---

Վիէննայի Փօռէսբօնտանս Բօլիթիք լրագիրը Ռուսիոյ պատրաստած զօրութեանց վրայ հետևեալ տեղեկութիւնները կուտայ, հաստատելով թէ վաւերական աղբիւրէ քաղած է ։

Պեսարապիոյ մէջ, չորս զօրաբանակ պատրաստուած է Նիքօլա մեծ դքսին հրամանատարութեան ներքև, և անոնք ամենը մէկէն կը կազմեն 200000 զօրք՝ 360 դաշտային և 300 պաշարման թնդանօթներով ։

Կովկասեան գաւառին մէջ ալ երկու զօրաբանակ կան պատրաստ Լօրիս Մէլիքօֆ Հայկազն զօրավարին հրամանին ներքև, 115000 զօրքէ բաղկացեալ, 210 դաշտային և 150 ալ պաշարման թնդանօթներով ։

Սև ծովու եզերքը պահպանելու համար ալ երկու նոյնպէս զօրաբանակ պատրաստուած է 100,000 զօրքէ բաղկացեալ, 170 թնդանօթով ։

Ասոնցմէ զատ Քիէվի մօտ 85,000 պահեստի զօրաց բանակ մը կեցած է՝ Պեսարապիոյ բանակին օգնութեան հասնելու համար՝ եթէ հարկ ըլլայ ։

Վերջապէս 100000 զօրաց ուրիշ պահեստի բանակ մ'ալ պատրաստըւած է՝ պատերազմին ժամանակ գործող բանակաց պակասները լցնելու համար ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վիէննա 26 փետր.

Այսօր աւստրիական և հունգաբական երկու նախարարութիւնք կայսեր նախագահութեամբ 'ի խորհուրդ գումարեցան, և երկու երկիրներուն (Աւստրիոյ և Հունգարիոյ) միութեան նոր դաշնագիրը խմբագրելով ստորագրեցին ։

Աստ վրայ Պ. Թիծայի նախարարութիւնը վերակազմեցաւ ։

Լոնտրա 26 փետր.

Երեսփոխանաց ժողովին մէջ Պ. Հօպըրի ծանոյց թէ վաղը պիտի հարցընէ թէ քաղաքականութեան ներկայ ծանր վիճակին մէջ պէտք չէ՞ որ Կ. Պոլսոյ մէջ Անգղիոյ երեսփոխանը դեսպան մ'ըլլայ ։

Պ. Քէնիլի մարտ 5ին առաջարկութիւն մը պիտի ներկայացնէ ստիպելու համար զԱնգղիա որ Թուրքիոյ ամբողջութիւնն ու անկախութիւնն անվթար պահէ ոչ միայն դաշնադրութիւններէ ծագած պարտականութեանց պատճառաւ, այլ Անգղիոյ արևելեան սեփականութեանց ապահովութեանն ու Եւրոպիոյ խաղաղութեան պահպանութեանը համար ։ Պ. Քէնիլի նաև պարսաւանաց քուէ պիտի առաջարկէ Լորտ Տէրպիի օգոստ. 29 թուով հեռագրին համար ։

Լոնտրա 26 փետր.

Անգղիոյ լրագրաց հրատարակած հեռագրերն ընդհանրապէս խաղաղական են, և կըհաւաստեն թէ Ռուսիա կը ճանչէ Թուրքիոյ պայմանաժամ մը շնորհելու հարկը, որպէս զի առաջադրեալ բարենորոգումները գործադրէ ։

Բէշթա 26 փետր.

Պ. Թիծայի նախարարութիւնը վերըստին վարչութիւնը ձեռքն առնըլով՝ վաղը ժողովներուն պիտի ներկայանայ ։

Լոնտրա 27 փետր.

Լորտ Սթրաթէտէն Լորտերուն ժողովին մէջ կառավարութեան դէմ առաջարկութիւն մը ներկայացուց՝ 1856 ի դաշնադրութեան անվթար պահուիլը խնդրելով ։

Լորտ Տէրպի բացատրեց թէ Թուրքիոյ մէջ գործադրեալ տեղական ինքնօրինութիւնը կառավարական ինչ ինչ անօրէնութիւններ կենթադրէ, և ոչ թէ միւս գաւառաց վարչութենէն տարբեր վարչութիւն, ոչ ալ հաստատեալ վիճակին փոփոխութիւն ։ 1856ի դաշնադրութեան իմաստը պէտք է անեղծ պահուի ։ Լորտ Տէրպի Պուլղարիոյ կոտորածոց նկատմամբ Անգղիոյ ընթացքն արդարացուց ։

Լոնտրա 27 փետր.

Թայմզ լրագիրը Բեդրպուրկէն փետր. 26 թուով հեռագիր մը կը հրատարակէ ծանուցանող թէ կայսեր նախագահութեան ներքև գումարեալ արտաքոյ կարգի ժողով մ'որոշեր է, որ Սերվիոյ ու Գարատաղի հետ հաշտութիւնը կնքուելուն պէս Ռուսական զօրաց շարժումն վիճակի մէջ դրուիլը դադրի, և կաւելցնէ թէ Իկնաթիէֆ զօրավարն ալ ներկայ էր այս խորհրդին ։

Երեսփոխանաց ժողովին մէջ Պ. Պուրք յայտնեց թէ կառավարութիւնը բնաւ տեղեկութիւն մ'առած չէր Թայմզի այս լուրին վրայ ։

Աթէնք 28 փետր.

Անգղիոյ ծովակալութիւնն հրաման բրաւ որ Միջերկրականի Անգղիական նաւատորմն ամբողջապէս Մալթա գումարի: Անգղիոյ ծովային զօրութեան այսպէս յանկարծ Արեւելքէն հեռացումը տէրութեանց մէջ գոյացած համաձայնութեան մը արդիւնք կը համարուի:

Վաշինկթըն 28 փետր.

Երեսփոխանաց ժողովը նախագահական ատոռը պարապ չմնալու համար հիմակուց առժամանակեայ տեղապահ մը պատրաստեց, եթէ մարտ 4 ին ոչ մի ընտրելի չկրնայ նախագահ հրատարակիլ:

Լոնտրա 28 փետր.

Օսմ. փոխ.		12 1/4
Փոխ.	1865	14
»	1869	—
»	1871	—
»	1872	21 3/8
»	1873	11 7/8
»	Եգիպտ.	47 7/8
Անգղ. փոխ.		96 15/16

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բ. Դռնէն հրատարակեալ պաշտօնական ազդ մը կը ծանուցանէ թէ Սահմանադրութեան տրամադրած լրագրական ազատութիւնը մինչեւ որ յատուկ օրէնքով մը հաստատուի, Տէսթուրին մէջ հրատարակեալ 1865ի լրագրական օրէնքը պիտի շարունակէ գործադրիլ: Հետեւաբար լրագրական յանցանքներն առայժմ յիշեալ օրինաց համեմատ պիտի դատուին:

Ասկէց կը հասկցուի՝ որ առանց դատաստանի պատիժ չպիտի տրուի լրագրաց:

Ուրիշ պաշտօնական ազդ մ'ալ կը ծանուցանէ թէ Շէրիի դատարաններն ալ քաղաքային դատարանաց պէս երկու դատավար կողմանց միոյն բացակայ գտնուած ժամանակ, օրինական ազդարարութիւններն ընելէ ետեւ՝ բացակայէն տեղը փոխանորդ մը կարգելով վճիռ պիտի տան:

Բարձր. Աբրահամ փաշան երէկ իրիկուն Կ. Պօլիս հասաւ վառնայի շոգենաւով:

Մայրաքաղաքիս Ժ. ԺԱ. ԺԲ. եւ Ի. շրջանակաց ընտրութիւններն ալ կատարուելով, Ժ. շրջանակէն ընտրուեցան Խամայիլ Աշըր էֆէնտի եւ Բաւքալ Ծաննի էֆէնտի. ԺԱ. շրջանակէն Հօճա Զիա էֆէնտի եւ Քէմալ Քամօնտօ էֆէնտի. ԺԲ. շրջանակէն Ֆէրիտ Ֆիւատ փաշա եւ Սէրվիչէն էֆէնտի. Ի. շրջանակէն Հաճի Խամայիլ էֆէնտի եւ Նիքօլաքի էֆէնտի:

Սոյն ընտրութեամբք կաւարտի մայրաքաղաքիս ընտրող պատուիրակաց ընտրութիւնը:

Կը լսենք որ ընտրեալ 40 պատուիրակներն այսօր Կ. Պօլսոյ քաղաքապետութեան ապարանքը գումարուելով՝ Կ. Պօլսոյ երեսփոխանաց ընտրութիւնը պիտի կատարեն:

Մայրաքաղաքիս Թուրք լրագրաց մէջ հետեւեալ պաշտօնական յայտարարութիւնն հրատարակուած է:

« Հայկական Մասիս լրագիրը լուր մը հրատարակած է, զոր Բէրայի լրագիրք ալ օրինակած են, եւ որուն նայելով Իզմիտի գաւառին մէջ սով կը տիրէ եղեր:

« Յիշեալ գաւառին կառավարչին կողմէ առ Եպարքոսական պաշտօնատունն եկած տեղեկութիւններէն կը հասկցուի որ այդ լուրն անհիմն է:»

Յայտնի կը տեսնուի թէ Մասիսի հրատարակութիւնը սխալ հասկցուած է Բէրայի լրագրերէն:

Մեք ըսած չէինք թէ Իզմիտի գաւառին մէջ ցորենի կամ արմտեաց սով կայ, այլ թէ յիշեալ գաւառի գիւղօրէից ոմանց Հայ ժողովրդեան աղքատ կամ գործաւոր մասն՝ անգործ մնալով, եւ հացն ալ սղած ըլլալով, յետին չքաւորութեան մէջ ինկած են եւ հաց ճարելու կարողութիւն չունին, որով շատ խղճալիներ անօթի մեռնելու վտանգի մէջ են:

Այս լուրը Նիկոմիդիայէն գրուած բազմաթիւ նամակներէ զատ՝ վէճակին փոխ-առաջնորդին փետր. 7 թուով հրատարակած նամակն ալ կը հաստատէր. եւ ինչպէս յայտնի է, յիշեալ փոխ առաջնորդը թշուառ գիւղացւոց օգնութեան համար հանգանակութիւն կը հաւաքէ մայրաքաղաքիս մէջ եւ հետզհետէ այն կողմը կը ղրկէ հաց գնելու եւ կարօտելոց բաշխելու համար:

Կը կարծենք թէ Պատրիարքարանն ալ Նիկոմիդիոյ գիւղօրէից ոմանց աղքատ բնակիչներուն այս տագնապալից վիճակը կայսերական կառավարութեան ծանուցանելով օգնութիւն խնդրելու որոշում ըրած էր, եւ անշուշտ մինչեւ ցարդ գործադրած է իւր այս որոշումը:

Իթթիհատ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Ելեւմտից նախարարութեան գանձապետի օգնական Մէհմէտ էֆէնտին քանի մ'օրէ 'ի վեր աներեւոյթ եղած է:

Խէյալ անուն լրագիրը կառավարութեան դպչող զաւեշտներ հրատարակած ըլլալով, դատի ենթարկեցաւ Կ. Պօլսոյ պատժական ատեանին առջեւ, եւ երեքշաբթի օրը դատն ըսկըսաւ:

Խաթինաֆի ատենին Միւմէյիզ Ապտուլլահ էֆէնտին կառավարութեան կողմէ դատախազի պաշտօն ստացած է:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

16 փետր. չորեքշաբթի իրիկուն		13,10
17 փետր. հինգշաբթի առաւօտ րոցուեցաւ		13,12
ժամ 6 1/2ին		13,15
Ռումէլիի երկաթուղեաց	Փր.	34 3/4
Թղթադրամ	լիր.	160 20

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ
Կ. Պօլիս 16 փետրվար

Սօսիէթէ Ժէնէրալի բաժ.	Անգղ. լիր.	3,
» փոխանակութեան	»	2,15
Կ. Պօլսոյ Պանքային	»	3, 7
Քրէտի Ժէնէրալ	»	2,36
Քրէտի Օսթրօ—Թիւրք	»	—
Փոխ. 1863	Ֆր.	72
» 1865	»	73
» 1869	»	63
» 1872	»	21
» 1873	»	61
Թրամուայ	Օսմ. լիր.	1 45

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
16 փետրվար

Անգղ. լիրա	Ղրշ.	109 35
Նաբօլէօն ոսկի	»	87 20
Իմբէրիալ Ռուս	»	89
Գըրըմից	»	51 1
Հինգ Փրանք	»	—
Հինգնոց	»	112
Պղինձ	»	153

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կը լսենք թէ Բարձր. Եպարքոսը կիրակի օրը յատկապէս Օտեան էֆէնտին Ս. Պատրիարքին ղրկելով իմացուցեր է թէ վերջին օրերս Գեր. փոխանորդ Տ. Հօր միջոցաւ առ ինքն մատուցած խնդիրները նկատողութեան առած է եւ քիչ օրէն պէտք եղածը պիտի տնօրինուի:

Միանգամայն կը լսենք թէ Բարձր. Եպարքոսը թէ՛ Գեր. փոխանորդ Տ. Հօր, եւ թէ՛ Օտեան էֆէնտիի միջոցաւ խնդրեր է Ս. Պատրիարքէն որ չհրաժարի:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(Շար. տես Թիւ 1941)

Ո՛վ որ անցելոյն վրայ աչք մը կը նետէ եւ կըտեսնէ պատմութեան յիշատակած այն բազմաթիւ ազգերն՝ որոնց մեծագոյն մասը երկրիս երեսէն անհետացած եւ փոքրագոյն մասը մը՝ մնացած է, Հայ ազգը պէտք է ինքզինք բարեբաղդ համարի այդ փոքրագոյն մասին մէջ գտնուելուն համար. բայց ազգի մը մինչեւ ցարդ ապրիլն եթէ իրաւամբ բարեբաղդութիւն մը համարինք, չխաբուինք որ այդ բարեբաղդութիւնը յանհաւնըս կրնայ տեւել եւ թէ ինչպէս որ մեր անիշխանութենէն մինչեւ ցայսօր 500 տարի ալ կրցեր ենք տեւել, նոյնը կարելի է որ տեւէ մեր այդ բըռնած ընթացքովն. այսօր աշխարհի երեսը փոխուած է, եւ մեր 500 տարի ալ դեռ դիմանալ կարծածը կարելի է 50 տարուան մէջ խապառ կոչնչանայ, քանզի ինչպէս որ այսօրուան օրս յառաջդիմութիւնը շուտ կ'քալէ, այսպէս ալ բառնոյն օրինաց անկումը կամ փճանալը շատ արագ է:

Մենք յառաջադէմ՝ եւ տիրող ազգաց զօրգացման ուրիշ զանազան պատճառներն առանց քննելու, գոհացանք միայն ցուցնելով թէ պատմութիւնը՝ որ մեծ դեր մը կըխաղայ իրենց մէջ՝ ի՛նչպէս կաւանդուի, ի՛նչպէս կը գրուի եւ թէ ի՛նչպիսի քաղաքագիտութեամբ նոյն ազգին վարչական մարմինը կառաջնորդէ, եւ այն ազգերն՝ որք այդ պայմանը կատարելէ հեռի են, յետնեալ ժողովրդոց կարգը դասուած են. այս կարգին ամենէն յետիններէն է եւ ըսենք Հայ ազգն ալ դժբաղդաբար, եւ ըստ նմա մի քանի փաստ ալ տալու համար երեք զանազան՝ բայց իրարու նման տեսակէտով կրնանք զայն ստուգել.

Ա. Իւր դպրոցներէն.

Բ. Իւր օրագրութենէն.

Գ. Իւր ընդհանուր գրականութենէն:

Ա. Ամեն ոք՝ որ մայրաքաղաքիս մէջ քիչ մը օրագիր կը կարդայ, զանազան վարժապետաց եւ տեսչաց հետ կը տեսնուի, եւ նա՛ մանաւանդ դըպրոցականաց վիճակը քննելու եւ լսելու առիթ ունի, արեւու պէս կը տեսնէ սայայտնի ճշմարտութիւնը թէ ո՛րչափ ժամանակին պահանջմանց անհամապատասխանող է մեր վարժարանաց ընթացքը, որոց աւանդած ուսումնական եւ լեզուաբանական ծանօթութիւնքն անբաւական են գրեթէ ուսումն աւարտած անձի մը իրեն ապրուստը հոգալու, թող թէ ընտանեացը նեցուկ ըլլալու: Թէ որ տարիէ մ'ի վեր արժեթղթոց անկումը պատճառ բերենք այն վիճակին, հապա անկէց առջի տարիներուն համար ի՞նչ պատրուակ պէտք է բռնել, որք պէտք էին ուսեալ երիտասարդաց բանակ մը կազմել այսօր՝ իրենց ոգեպահիկը ճարելու շատ իսկ ձեռնհաս: Է՛հ, քանի՛ հեռի ենք այդ երազներէն, զորս մտաբերելն անգամ հայհոյութիւն համարին դուցէ առողջ դլուխներ: Այս նիւթական մարդն է որ տեսանք. իսկ բարոյականը . . . բարոյականն արդարեւ աւելի տխուր դոյներու ներքեւ կը հանդիսանայ, վասն զի կէսուսումն պատանեաց եւ երիտասարդաց թիւն ո՛րքան ալ շատ է այսօր, նոյնքան ալ համեմատաբար զգալի քիչ է այն երիտասարդութեան թիւն, որ թէեւ կէս անձնուիրութեամբ ալ ըլլայ, արիանայ, շարժի, կատարելութեան ջանայ, աշխատի, տքնի հասարակաց կնատնեաց բարւոյն համար զոր աչք կ'անուանեմք: Այն երիտասարդութիւնն որ դպրոցներէ պիտի ելնէր, արդարեւ շատ անակնունելի բան մ'է երբ նորա կրթիչները տեսնենք, նորա դասատուները քննեմք, նոցա ոգին, գիտութիւնն եւ գաղափարները կշռեմք, որք ըստ մեծի մասին նախնական դասատիրակութեան պատկանող վարժապետներ են եւ ոչ թէ երկրորդ եւ երրորդ կամ բարձրագոյն կարգի վարժոցներու, որոց անունը միայն հիմայ մնացած է. այս է ահա մեր դպրոցաց նիւթական եւ բարոյական արդի վիճակը: Բ. տեսակէտն իւր օրագրութիւնն էր. —Մեր օրագրութիւնը երկուքի կը բաժնուի գլխաւոր. մէկը օ...Բ... եւ մէկն ալ շ...Բ... կամ ...Բ... բսուածը:

Օրագրութիւնը, զոր 'ի Պօլիս միայն ունիմք, ծանօթ է արդէն իւր հըրատարակած թերթերովն: Ըստ մեծի մասին նոցա պարունակած յօդուածներն արտաքին քաղաքականութեանց տեսութիւնք են Եւրոպական լրագիրներէ թարգմանեալ. Հայը՝ որ իւր խոնարհ յարկին տակ ծրագրելիք քաղաքականութեանց գաղափարն անգամ չունի, ի՛նչպէս կարող է ըմբռնել արտաքին քաղաքագիտութեան բարձր հորիզոնն, երբ անոր գաղտնիքն անգամ իրեն պարզող չկայ: Ազգային բսուած յօդուածները՝ կամ պաշտօնատարց այցելութեանց նկարագիրք են, կամ թաղականաց գժտութիւնք, ժողովոց խառնակութիւնք, շատ անգամ լուտանք եւ նախատինք տեղացող յօդուածներ, դուն ուրեք ալ գաւառներէ եկած նամակներ. միւս կողմանէ պէտք է խոստովանիլ նաեւ թէ իրենց նիւթական շահն ալ չներեր հարկ եղած դրիչներն ունենալ եւ ըստ այնմ առաջնորդել ընթերցող հասարակութեան, որոյ մէջ բարեբաղդաբար այսօր մինչեւ մեր Հայաստանի մեծարոյ բեռնակիրք ալ կը գտնուին, ընդարձակել նոցա մըտաւոր հորիզոնը, ժամանակին դըժուարինճիւն պարագայից պատմական ճշգրիտ պրիւրը ցուցնել, մեր անկէց ունենալիք փորձն եւ ապագայ հետեւանքները գուշակել, աշխատասիրութեան, ժրութեան եւ անձնուիրութեան սկզբունքները տածելով. ուստի երբ մեր օրագրութիւնըն այդ պաշտօնը լիովին կատարած չերեւիր, ըսել է որ անբաւական է նա հիմակու ժամանակիս համար: Շաբաթաթերթի սովորութիւնը մեր մէջ շատ քիչ ըլլալուն ('ի բաց առեալ կարծեմք Լոյս հանդէսն), զանց կըրնեմք ասոր վրայ խօսիլ, թէեւ ամենուն ծանօթ ըլլայ, թէ նորա առաւելութիւնք յորում կը կայանան եւ թէ նորա մատուցած օգուտներն ի՛նչչափ մեծ են. այդ ձեւը մեր Ռուսիոյ տոհմական եղբարց մէջ աւելի գործածուած է, ինչպէս Մշակ եւ Մեղու Հայաստանի թերթերը սովոր են գործածել:

Մնացեալը յաջորդ Թուով

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ
ՔԱՅՈՒՄ 1876 ԱՄԻՆ
ՆԻՍՏ ԺԷ.
28 ՅՈՒՆՎԱՐ 1877

(Շար. տես Թիւ 1941)

ՆՈՒՐԵԱՆ Յ. ԷՖ. —Շա՛տ աղէկ, շա՛տ աղէկ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Օդեան էֆէնտիի ըսածը բարեփոխութիւն մ'է, նախ զայն քուէի կը դնենք:

ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Բայց եթէ Վարչութիւնը 15 օրէն ետեւ իւր կարծիքը չըսէ, այն ատեն ի՞նչ պիտի ընենք:

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Ես չեմ կըրնար հասկնալ թէ ի՛նչ ըսել է որ երբ ժողովը գործ մը կատարէ, անոր վրայ Վարչութեան կարծիքը պիտի ուզէ: Ժողովը համապատ է. երբ Վարչութենէն համաձայնութիւն գայ՝ այն ատեն պիտի նայի, եւ երբ վճիռ տալու վայրկեանին հասնի, այն ատեն Վարչութեան թող հարցնէ. հիմակուընէ հարցնելու տեղի չը կայ:

ՆՈՒՐԵԱՆ Յ. ԷՖ. — Իմ ըսածիս թիւ...

րիմացութեան տեղի չտրուելու համար նորէն կըսեմ թէ հիմակուընէ չենք կըրնար կապել գործը Վարչութեան հարցընենք ըսելով. Թող խնդիրն անցնի Օրակարգը, առաջին միճարանութեան մէջ խնդրոյն վարչական և օրէնսդրական կէտերը կրնան զատուիլ, վարչական կէտերը Վարչութեան կը յանձնենք: Մեք ըստիպողականութիւն ըսելով ուրիշ բան չենք հասկնար, բայց եթէ դատաւորակութեան խնդիրն իբր կենսական խնդիր այս ժողովը պէտք է սահմանէ իւր Օրակարգն անցունելով. թէ որ այնպիսի կէտեր նկատենք՝ որ ուղղակի վարչութեան կը վերաբերին, կրնանք անոր յանձնել, կամ մեր միճաբանութեան մէջ՝ ուր Վարչութեան անդամներն ալ ներկայ կը գըտնուին, կրնանք հարցնել:

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. —Ո՞ւր են Վարչութեան անդամներն, որոնք ներկայ պիտի գտնուէին ժողովիս նիստերուն, և այսօր ներկայ չեն:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Կաղաչեմ, եռանդնիս մեղ անդր քան զօրէնս չտանի. չկայ սահմանադրական ազգ մը՝ որոյ երեսփոխանական ժողովն երբ օրէնք մը պիտի հաստատէ, չուզէ կանխաւ Վարչութեան կարծիքն առնուլ: Մեք կուզենք դատաւորակութեան խնդիրը մեր վրայ սահմանել. բայց սա՛ ալ մտածենք որ մեք սահմանադրական ժողով ըլլալով ինչպէս կրնանք առանց Վարչութեան կարծիքն առնլու վարժապետանոցի հաստատութեան ձեռնարկել և ուսումնական պիտոյից համար դրամ մը մացնելու խնդիրներ որոշել. ասիկա պարզապէս Վարչութեան անվըստահութիւն և կամ անարգանք կենթադրէ. քանի որ Վարչութիւն մը ունինք սահմանադրապէս հաստատեալ, և պատասխանատու այս ժողովին, անոր իրաւունքն է, ինչպէս ուրիշ խնդրոց, նոյնապէս դատաւորակութեան խնդրոյն հոգը տանիլ. աշխատի՛նք մենք ալ դատաւորակութիւնը բարեկարգ մ ճակի վերածել. բայց հարցունենք նախ Վարչութեան թէ ինք ի՞նչ ըրած է և ի՞նչ կարծիք ունի առաջարկեալ օրինաց վրայ: Ես չուզեցի 'ի սկզբան այս ամեն բանը մերկապարանոց ըսել. բայց կը տեսնեմ որ ձեր եռանդն գձեզ ա՛յնչափ առաջ կըտանի, որուն ծայրը մինչև անիշխանութիւն կերթայ. ես չեմ կարծեր որ Ազգային ժողովն իւր Վարչութեան այս կերպով ձրի անարգանք մ՚ընելու կամք ունենայ: Ուստի եթէ մէկ կողմէ խնդիրն Օրակարգն անցունելու և միւս կողմէ Վարչութեան կարծիքը 15 օրուան մէջ խնդրելու առաջարկութիւնն՝ որ Օդեան էֆէնտիին է, ընդունիք, կրնաք ամեն կողմը գոհ ընել:

ՆՈՒՐԵԱՆ Յ. ԷՖ. — Եթէ՝ Ատենապետ փաշա՛, զիս կ՚ակնարկէք այդ խօսքերով, ես այդպիսի միտք չունի. իմ առաջարկութիւնս թէ դատաւորակութեան զիրն ուղղակի այս ժողովն ինք սահմանէ, առանց պատճառի չէ. արդէն ժողովը Սահմանադրութեան վերաքննութեան խնդրոյն առթիւ իւր ըրած միճաբանութեանց մէջ Ուսումն. խորհուրդն ալ միւս վարչական ժողովոց պէս ուղղակի երեսփոխանական ժողովոյս պատասխանատու ըլլալու կէտը նկատողութեան առած և այս մասին քուէ մ՚ալ տուած է: Ես Վարչութեան հարցնելու կէտը բնաւ մերժել չուզեցի. իմ նպատակս ուրիշ բան չէ, բայց եթէ դատաւորակութեան խնդրոյն ստիպողականութիւն տալով Վարչութեան աշխատութեանց մասամբ մը օգնել. վասն զի Վարչութիւնն իւր բաղմապատ միճակին մէջ կարող չէ հանիլ այս խնդիրը հոգալու. այս կերպով իւր բեռը քիչ մը թեթևցուցած կըլլանք:

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Թէ և իրաւացի է Ատենապետ փաշային դիտողութիւնը՝ Վարչութեան անվստահութիւն կամ անարգանք մը չընելու մասին, բայց ես կըսեմ թէ երբէք մաքերնէս անդամ չենք անցուներ Վարչութեան անվստահութիւն ընել. կը յիշէ՞ք, այս ժողովն էր որ քանի մը նիստ առաջ Վարչական խնդիրներէն հարստահարութեանց մասն ալ պատճառաւ մը իւր մէջ առաւ և յետոյ դարձեալ յղեց Վարչութեան. դատաւորակութեան մասն ալ այնպէս կրնանք ընել. յաջորդ նստին մէջ կը գտնենք այս խնդրոյն օրէնսդրական և վարչական մասերը, և Վարչութեան վերաբերեալներն իրեն կը յանձնենք պայմանաժամաւ մը իւր կարծիքները բերելու համար: Իսկ հիմա չզիտենք՝ ի՞նչ են հարցնելիքնիս. օրակարգն անցնելիքնիս դատաւորակութեան դիւանի տեղեկագիրն է, և ո՛չ դատաւորակութեան բուն խնդիրն. այս տեղեկագիրն՝ որոյ պարունակութիւնը նախորդ վարչութեանց համարատուութիւններէն քաղեալ տեսակ մը համարատուութիւն է, դեռ պիտի սերտենք. պէտք է նախ տեղեկագիրն ամբողջովին օրակարգն անցնի և յետոյ անոր մէջ Վարչութեան վերաբերող կէտերը զատուելով՝ Վարչութեան հարցուին: Ուստի այսօրուընէ օրակարգն անցնիլը կառաջարկեմ:

Տ. ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ Վ. — Այն դիտողութիւնները թէ՝ Վարչութեան գործն է դատաւորակութեան խնդիրը և պէտք է անոր հարցուի, թէ և իրաւացի են և ես ալ պիտի կրկնէի, սակայն ո՞վ կրնայ ուրախանալ որ քաղաքական պանապան տագնապներ որք պատահեցան, դարձեալ չպիտի պատահին և զբաղեցնեն զմեզ: Կը տեսնէք որ Վարչութիւնը 6–7 ամիսներէ 'ի վեր կազմուած, տակաւին չէ կրցած իւր առաջին նուիրական գործոյն եղող Պիւտճէն պատրաստել և բերել ժողովիս. ինչո՞ւ, վասն զի այնպիսի ստիպողական խնդիրներ եկան, որ ամենէն կարևորը եա ձգել տուին. պէտք է նախատեսենք՝ որ Վարչութիւն մը՝ որ այսքան զբաղմունքներով շրջապատեալ է, ե՞րբ ժամանակ պիտի գտնէ դատաւորակութեան խնդրոյն վրայ իւր ընդհանուր տեսութիւններն ընել և մեզ բերել: Ուստի Նուրեան և Փափազեան էֆէնտիներուն ձայնակցելով և ես կառաջարկեմ որ դատաւորակութեան խնդիրն անմիջապէս օրակարգն անցնի. եթէ Վարչութենէն լոյս առնելու կէտ մը գտնենք, այն ատեն Վարչութեան անդամոց ամենն ալ հրաւիրենք յառաջիկային մէջ գալ մեր միճաբանութեանց մասնակցիլ և իրենց կարծիքները տալ. որով քիչ ժամանակի մէջ վախճան կառնու խնդիրը:

ՄԷՐԵԷՄ–ԳՈՒԼԻ Յ. ԷՖ. — Դատաւորակութեան խնդրոյն առթիւ եղած խօսքերուն եթէ մի առ մի պատասխանենք, շատ երկար կըլլայ. ուստի բուն խնդրոյն դառնալով դիտել կուտամ թէ եղած խօսքերուն ամենն ալ երկու կէտի կուգան կը յանգին. նախ՝ տեղեկագիր մը կայ դատաւորակութեան դիւանէն մեզ եկած, զոր ժողովը կը փափաքի առանց յապաղման ուշադրութեան և միճարանութեան ենթարկել. երկրորդ կէտն է մեր եռանդըն մղուելով անապարանօք գործելու մէջ Վարչութեան դպչելէ պգուշանալ: Կը տեսնէք որ ամենքս ալ մի և նոյն բանը կըսենք առանց իրարու հակառակելու. ոչ ոք կըսէ թէ դատաւորակութեան խնդրոյն ստիպողականութիւն տալու համար փոյթ չէ թէ վարչական տագնապ յառնէ, և կամ՝ վարչական տագնապ չյարուցանելու համար դատաւորակութեան խնդիրն եա թողուի, ուրեմն՝ ըստ իս՝ դըժուարութիւն մը չկայ, կրնանք այս խընդիրն օրակարգն անցունելով և միանգամայն Վարչութեան կարծիքն ուզելով երկու կէտերն հաշտեցնել: Այսով խնդիրն առանց անպատեհութեան կը լուծուի, և տարակոյս չունիմ որ եթէ խնդիրն այս կերպով քուէի դրուի, ոչ ոք առոր հակառակ քուէ կուտայ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ճիշդ ես ալ այդ կերպով խնդիրը քուէի դնել ուզեցի Օդեան էֆէնտիի բարեփոխութիւնն ընդունելով, բայց յետոյ այլ և այլ խօսքեր եղան. Օդեան էֆէնտիի առաջարկութիւնն ամեն կողմ գոհ կրնայ ընել. մէկ կողմէ խնդիրն Օրակարգը պիտի անցունենք և միւս կողմէ Վարչութիւնը պիտի հրաւիրենք թէ՛ գրով և թէ՛ անձամբ իւր կարծիքները հաղորդել մեզ յառաջիկայ նստին:

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Բայց պայմանաժամաւ պէտք է գրել Վարչութեան:

ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՖ. — Ո՛չ. ես պայմանաժամաւ չառաջարկեցի:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ուրեմն Օդեան էֆէնտիի առաջարկութեան համեմատ խնդիրը քուէի կը դնեմ. ով որ կուզէ որ Դատաւորակութեան դիւանի տեղեկագիրն Օրակարգն անցնի և միանգամայն անոր պատճէնը Վարչութեան յղուելով խնդրուի իւր կարծիքը գրով և անձամբ ներկայացնել յաջորդ նստին, ձեռքը վեր վերցնել շնորհ ընէ:

Ժողովը միաձայնութեամբ ԸՆԴՈՒՆԵՑ վերոգրեալ առաջարկութիւնը:

Հետևեալ նստ...

ԹԱՏՐՈՆ ՕՍՄԱՆԻԷ
ԿԷՏԻԿ ՓԱՇԱ

1877 փետր. 19 շաբաթ գիշեր ժամ 2 1/2

Ի ՆՊԱՍՏ ՎԱՆԱՑ ՀՐԿԻԶԵԼՈՑ

ՀԱՒԱՏՔ, ՅՈՅՍ, ՍԷՐ

Արտաշարժ թատրերգութիւն 'ի հինգ արարս

Վերջինս ... Նէճէֆէ ... ...

Ծիծաղաշարժ գաւեշտ տաճկերէն լեզուաւ

Օթեակք և մուտք սովորական

Տոմսերու վաճառման կեդրոնն է Պապը Ալի ճատտէսի թիւ 18 կեսարացի գրավաճառ Աւետիս աղայի խանութը:

Մարդկութեան և ազգի սէր ունեցող խումբ մը Հայ երիտասարդներ ջանք և զոհողութիւն յանձն առնելով վերոյգրեալ ներկայացման շքեղութեանն և հանդիսականաց հանգստեան կ՚երաշխաւորեն: Հարկ չկայ ըսելու թէ ամեն Հայ պարտականութիւն համարելու է իրեն ինքնայորդոր ընդունիլ սոյն հրաւէրը, և բաժանորդ ըլլալ այն վսեմ և նուիրական նպատակին, որով պիտի սփոփուին հազարաւոր տառապեալ ու կարօտ Հայ գերդաստաններ, որք յուսաբեկ կը նստին այսօր մոխիրներու վրայ, ցուրտի և քաղցի ենթակայ, դառն արտասուք և եթ քամելով զիրենք այրող կրակին վրայ:

Բարեսիրտ ազգայնոց գութը կը հրաւիրենք աչքի առջև ունենալ ծերունիները, պատանիները, պարկեշտ կոյսերն և մայրերն, անմեղ ու մատաղ մանկտոյն երամն, որք սառած սրտով ու երեսով յարկերու ներքև կծկած՝ ծունկ, կուրծք և գլուխ կը ծեծեն, հացի և պլըլտոտի կը կարօտին: Ձեր օգնութիւնը պիտի ըսփոփէ զանոնք, պիտի սրբէ անոնց աչերը, պիտի բանայ մանկտւոյն վարժարանի ճանապարհն ու դուռը: մանաւանդ մանկտւոյն վարժարանը, Աստ յատկապէս սոյն արդիւնքը պիտի նուիրուի: Եղած դումարը պիտի յանձնուի Պատրիարքարանէն կազմեալ Յանձնաժողովոյն, որոյ նախագահն է Ս. Խ. Հայրիկն, և կանխաւ պիտի հրատարակի Ազգ. լրագրաց միջոցաւ:

Ը Ծ Ա Ր

Հոգեկան կրթարանի անօրէնութիւնը գոհութեամբ կը ծանուցանէ ազգիս հասարակութեան որ յիշեալ հաստատութիւնն՝ իւր եօթնամեայ ժամանակի մէջ երեսնի չափ աշակերտ ունենալով, բաւ բաղձանաց հիմնադրին, նախակրթական դրութենէն երկրորդական (սէկօնտէր) վարժարանի վերածուած է, և ըստ այնմ հետևեալ դասերը կ՚աւանդուին հմուտ և պատուաւոր դասատուաց ձեռօք. Հայերէն լեզու (1), Թուրքերէն, Գաղղիերէն, Անգղիերէն, Թուաբանութիւն, Երկրաչափութիւն, Գրահաշիւ, Բնագիտութիւն, Տարրաբանութիւն, Աշխարհագրութիւն, Պատմութիւն ընդհ. (մանաւանդ Պատմ. Օսմանցւոց), Պատմ. Հայոց, Դրագիտութիւն, Կրօնագիտութիւն, Պատկերահանութիւն, Վայելչագրութիւն ընդհանուր. Մարմնամարզ դասեր ալ, ինչպէս Տիեզերագրութիւն, Դաշնակ և այլն պիտի յաւելուն մարտ 1էն սկսեալ: Յիշեալ ամսոյն վերջերը պիտի հրատարակենք Կրթարանիս ուսմանց յայտագիրն և ներքին բարեկարգութեանց կանոնագրութիւնը:

(1) Այսինքն՝ գրաւոր բարբառ Հայոց, որոյ համար մանաւոր փոյթ ու խնամք կը տարուի սկսեալ նախակրթական դասէն:

Ինչպէս արդէն ծանուցուած է, գիշերօթիկ աշակերտաց ամսական թոշակն է 2 ոսկի Օսմանեան, որոյ 1—6 ամսեայ կանխիկ վճարումն բստ կամաց է, բայց դասատուաց համար գոնէ եռամսեայ թոշակ կանխիկ կը պահանջուի:

Բաց 'ի աշակերտաց զգեստէն և անկողնոյ վերաբերեալ հանդերձանքէն, ուրիշ ամեն ուսումնական պիտոյք տընօրէնութեան կը վերաբերին:

Ցերեկեայ աշակերտաց թոշակն է 1/2 ոսկի Օսմ. կանխիկ վճարելի:

Թէ՛ գիշերօթիկ և թէ՛ ցերեկեայ աշակերտներ ալ, 8—11 տարեկան, կընդունուին միևնոյն պայմաններով:

7 փետր. 1877 Յ. ԳՈՒՐԳԷՆ

Օրթաքէօյ Հայկ. Կրթարան

Ը Ծ Ա Ր

Ի նպաստ Համազգեաց ընկերութեան վարժարանի միճակահանութիւնն անցեալ կիրակի օրը կատարուելով, հետևեալ թիւերը շահեցան:

Թիւք

341 երկու իւղանկար պատկեր

4 մէկ իւղանկար պատկեր

255 » » »

1, 261, 304, 360, 361, 441 և 568 գիրք:

Ուստի կը խնդրուի որ սոյն շահող տոմսակները Բերա Լալէ փողոց թիւ 11 Համազգեաց Ընկ. վարժարանը ներկայացունելով շահուած նիւթերն առնուն:

Ի Լ Ա Ն

Քափանը տաքիք վէ Գասըմ փաշա վէ Թիւֆէնկհանէ տէյիրմէնլէրինտէ մէվճուտ օլուպ ֆիրուխթ օլունաճաք օլան 150,000 քըյէ քէփէք մէզքիւր տէյիրմէնլէրտէն 10 կիւն զարֆընտա էսմանը ... քայիմէ 100 զրուշա օլարաք վէշինէն վերիլիպ անք քըլընմաք շարթըյլա պէհէր քըյէսի 17 փարայա օլարաք Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ շուպաթը րումինին օն տօղուզունճու ճումա էրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէք ֆիրուխթ օլունաճաղընտան, իշթիրա իթմէյէ Թալիպ օլանլարըն էէվմի մէզքիւրտէ Տօրը Շուրայի ասքերիյէ կէլմէլէրի:

13 Շուպաթ 1877 2

Պապը Սէրասքէրի

Տէրսաատէթ Բէժի խարճխանէսի պիտայէթի ի էսխինտէն պէրի Ասաքիրի Շահանէ իչին մուքթէզի տուխան ֆիի մայիմ իլէ թախսիս օլունան մէվքիլէրտէ վէ սուրէթը մազպուտէ ֆիրուխթ իթաիրիլմէքտէ օլտուղը հալտէ խարճի մէզքիւրէ պահիսէի սէնիյէ սալը հալ չէհրի շուպաթը իպթիտասընտան իթիպարէն լաղվ իլէ տաշրալէրտէ օլտուղի կիպի ֆապրիքալէր քիւշատ օլունմուշ վէ շիմտի Ասաքիրի Շահանէ իչին չէհրի 7000 քըյէտէն օն օն պէշ պին քըյէյէ քատար իճապ իտէն թիւթիւնին թաքտիր վէ թային օլունաճաք ֆիյաթլէ ֆապրիքաճըլարտան թալիպ օլանլար մարիֆէթիյլէ սաթտըրըլմասը լազըմ կէլմիշ օլմաղլէ, մաթլուպէ մուվաֆըք սուրէթ վէ ֆիաթլէ Ասաքիրի Շահանէ իչին տուխան վէրմէք վէ իտանէթէն պաղը մահալ համիյէթմէնտանը թարաֆլէրինտէն իթա օլունմուշ օլան եափրաք տուխանը իւճրէթլէ քըյըրտըրմաք իւզէրէ թալիպ օլանլէրլէ աքտը մուգավելէ օլունաճաղընտան, իշբու խտէն ֆապրիքաճըլարըն միւզաքերէտէ պուլունմաք վէ քաբարը քաթիսի չուպաթըն եիրմի եէ...

տինձի կիւնիւ իմա օլունմաք իւզէրէ իշպու շուպաթըն օն եէտինձի փէնձշէնպիհ կիւնիւնտէն իթիպարէն Ցարը Շուրայի աքէրիյէ կէլմէլէրի վէ խախոտ հանկը 'նէվ թիւթիւնիւ քաչ ղըրուշ ֆիաթըլէ վէրէպիլէճէքլէրինի պա վարաքա պէյան իլէ նումունէլէրինի իրսալ էյլէմէլէրինի ։

14 Շուպաթ 1877 2

Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիրի Շահանէ էլպիսէ անպարը մէվճուտինտէն գալթ օլունաբաք պէհէր հաֆթա 6000 ատէտտէն 8000 ատէտէ քատար իմալ իթտիրիլէճէյ օլան մա պաշլըք նէվրէսիմ խաղմուրլուղըն իւճրէթը իմալիյէսի մաքպուզ սէնէտլէրի վիրուտինտէ խիրմիլիք քայիմէ 20 ղրուշա օլարաք պէր վէճհի փէշին նիզամիյէ խազինէսինտէն իթա քըլընմաք վէ քօնթրաթօ մուտտէթինին Ցարը Շուրաճա ֆէսխ օլունունճախա քատար հիւքմի օլմաք վէ թէմինաթը գավիյէ վէրիլմէք շարթըյըլա իքի արշըն էնինտէ օլան ապատէն իմալ իթտիրիլիրսէ պէհէրինին իւճրէթը իմալիյէսի 3 ղրշ 22 փարա վէ իքի արշըն էնինտէ նօգսան օլան ապատէն իմալ իթտիրիլիրսէ 5 ղրուշ 4 1/2 փարայա օլարաք թալիպլէրի եօհտէլէրինտէ օլուպ շուպաթը րուպինին օն տօգուզունձու ճումա էրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն օլվէճհիլէ իմալինի թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզքիւրտէ Ցարը Շուրայի աքէրիյէ կէլմէլէրի ։

14 Շուպաթ 1877 2

Պապը Սէրասքէրի

Մինասեանին Մաղաղան գտնուած ու

ՓԱՆԱՍԷ

կոչուած ցաւի դեղը բոլորովին խոտեղէններէ բաղադրուած ըլլալով թէ ներսէն և թէ դուրսէն կը գործածուի ու բազմաթիւ ցաւեր ու հիւանդութիւններ շուտով կը բժշկէ, ինչպէս որ վարը յիշուած է.

Ամէն տեսակ Քոլի, Ստամոքսի. Մէջքի կամ Աղիքներու ցաւեր. ու նաև Թանչք, Քօլէրա և այլ ամառուան հիւանդութիւններ ունեցողները աս դեղէն խմելու են հետևեալ կերպով, կէս գաւաթ ջուրի մէջ դիր ապուրի դրգալէն աւելի շաքար, վրան լեցուր անուշի դրգալ մը փանասէ, աղէկ մը խառնէ ու խմէ։ Կոկորդի հիւանդութեանց և Ուռեցքի համար դեղը վերոյիշեալ կերպով պատրաստէ ու ժամը կամ երկու ժամը հեղ մը մէկ կամ երկու անուշի դգալ այն բաղադրութենէն խմէ ։

Յօդացաւի (Րիւմաթիզմ), Ոտքի ցաւի, Ստամոքսի ու տեսակ տեսակ կռնակի ցաւերու համար դուրսէն փանասէ քսելով աղէկ մը շփելու է ։ Ակռայի ցաւի համար քիչ մը բամպակ փանասէի մէջ թաթխելով ցաւած ակռային վրայ դնելու է ։

Ամէն ատեն երբոր ցաւի մը համար դուրսէն փանասէ քսել հարկ ըլլայ, եթէ քիչիկ մ'ալ խմուի՝ աւելի շուտ բժշկութիւն կըլլայ ։

Մարմնոյն այրուած կամ ճմլուած տեղերը բժշկելու համար վտանգը պատահածին պէս փանասէէն վրան աղէկ մը լեցունելու է։ Դանակով և այլն կտրուած վէրքերը բժշկելու համար արիւնը չի սրբած շուտով մը վէրքը կապելու և կապին վրայէն փանասէ լեցունելու է մինչև որ լաւ մը թրջի ։ փանասէն նաև արեան շրջանը կարագացընէ ու բոլոր բնութիւնը կը զօրացունէ ։

Այս դեղին օգտակարութեանը վրայ երկարօրէն գրել աւելորդ կը համարինք. գործածողները զ'այն միշտ կը գովեն. ուղողը կրնայ անձամբ փորձել, գինն աժան է ։

Կը ծախուի ՄԻՆԱՍԵԱՆ և ԸՆԿԵՐԱՑ Ամերիկեան վաճառատունը որ 'ի Ղալաթիա կոստանդնուպօլսոյ ։

Շինողն է

CURTIS ET BROWN
NEW YORK

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1877 ՓԵՏՐՎԱՐ 1 ՆՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՓԵՏՐՎԱՐ 28

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
1 45	Եէնիմահալլէէն Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Սթէնիա, Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք։	19
3	Եէնիմահալլէէն Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկէն, Ռ. Հիսար, Պէպէք ։	25
3 45	Ռ. և Ա. Գավագէն Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Սթէնիա, Էմիրկէն, Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւուտ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	32
6	Եէնիմահալլէէն Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիքէօյ, Պէյքօզ, Բաշապահ. Գանլըճա, Պօյաճ. Ռ. և Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Արնավ. Պէյլէր. Օրթաքէօյ, Գուզկ. Պէշիկթաշ, Խասկիւղ ։	4
8	Ա. և Ռ. Գավագէն Եէնիմահ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Պէյքօզ, Եէնիք. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ ։	19
10	Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկէն, Ռ. Հիսար, Արնավ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	22

Արնաւուտ քէօյէն

Ժամ		Թիւ
2	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ ։ (փետրվար 15 էն 1 3/4 ին) ։	4
2 35	Արնավքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթ։	23
3	Պէպէքէն, Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթ ։	22
3 45	Արնավուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ ։ (Ուրբաթ օրերը ժամ 4 ին) ։	2
4 20	Արնվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ ։ (Բացի ուրբաթէ) ։	21
5 45	Արնավուտքէօյէն, Գուրուչ. Պէյլէրպ. Օրթաքէօյ Գուզկ. Պէշիկ. Գապաթաշ ։	25
8 15	Պէպէքէն, Վանիք. Արնվ. Չէնկ. Պէյլ. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Խասկիւղ ։	2
11	Արնավուտքէօյէն ուղղակի կամուրջ ։	23

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
2	Պէյքօզէն Բաշապ. Գանլ. Ա. Հիսար. Գանտիլլի, Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ, Գուզկունճուք։ (փետրվար 15 էն ժամ 1 3/4 ին) ։	21
2	Վանիքէօյէն Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գապաթաշ։ (փետրվար 15 էն ժամ 1 3/4 ին) ։	2

Ժամ		Թիւ
4	Պէօյիւքտէրէէն Պէյքօզ, Բաշապ Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկունճուք։	33
4	Վանիքէօյէն Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ. Գուզկունճուք ։ (Բացի ուրբաթէ) ։	23
10 20	Վանիքէօյէն Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ, Գուզկունճուք ։	25

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

Ժամ		Թիւ
3	Գապաթաշ, Խասկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտիլլի. Ա. Հիսար, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Գանլ. Բաշապ. Պէյքօզ, Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Եէնիմահ ։	4
4 45	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտէրէ, Մէզարպ. Եէնիմահ. Ռ. և Ա. Գավագ ։	19
6 45	Խասկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնավուտքէօյ, Պէպէք ։	2
8 15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպուրնու ։	22
10	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. Թար. Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Ռ. և Ա. Գավագ	32
10 45	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպուր. Եէնիմահալլէ ։	19
11 15	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիքէօյ, Թարապիա Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահալլէ ։	25

Արնաւուտ քէօյ

Ժամ		Թիւ
3	Պէշիկթաշ, Գուրուչ. Արնավուտքէօյ ։	2
3 50	Ուղղակի Արնավուտքէօյ. (Բացի ուրբաթէ) ։	21
9 30	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Պէյլէր. Արնավ. Վանիք.	25
10 15	Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.	23
11 10	Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.	4
11 40	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտ։	23
12	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտ։	2

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
3 30	Ուղղակի Վանիքէօյ ։ (Բացի ուրբաթէ) ։	23
5	Պէշիկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ ։	25
10 30	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօզ, Պէօյիւքտ ։	33
11 15	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօզ ։	21
11 40	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. (Պէպէքի պահճէ իսկէլէսին պիտի մնայ) ։	22

Ուրբաթ օրերը ժամ 4 1/2 ին կամուրջէն շոգենաւ մը ելնելով՝ Խասկիւղ, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. հանդիպելով Պէյքօզ պիտի երթայ, և իրիկուան ժամ 9ին Պէյքօզէն պիտի ելնէ՝ յիշեալ նաւամատոյցները հանդիպելով կամուրջ պիտի վերադառնայ ։

Այս լրագիրը շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը ։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Ղալաթիա Սանտըքճըլար ճատտէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մասիսի խմբագրատունը ։

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց անձնականները ։

ԻԶՄԻՐ. Ստեփան աղա Տէտէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Յովսէփ էֆ. Լափճեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Սահակ աղա Թանկէրեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յովակիմ աղա Ուզունարդեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր ադաքէլմաճեան
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ՎԱՆ. Կարապետ աղա Նաթանեան.
ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա Փօթիկեան.
ԵԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.
ՖՈՔՇԱՆ Ֆէրհատ աղա Ս Ֆէրհատեան
ԵՐԶՆԿԱՑ. Թադէոս աղա Բագրատունի։
ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Արժ. Տ. Ռուբէն.

Ուրիշ քաղաքներէ բաժանորդագրուիլ ուզողներն աս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
ՂԱԼԱԹԻԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE INSURANC COMPANY ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԷՆԹԱՅԼ Լոնտոնի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն Անգ. Լր.	NORTHERN ASSURANCE COMPANY ՆՕՐԹՀԸՐՆ Լոնտոնի և Էպէրտինի ապահովութեան ընկերութիւն Անգ. Լր.
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ 2,000000	Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ 3,000000
Վճարեալ դրամագլուխ 250,000	Վճարեալ դրամագլուխ 150,000
Պահեստի դրամ հրդեհի ճիւղէն գոյացեալ 1,040,744–1,290,744	Պահեստի դրամ հրդեհի ճիւղէն գոյացեալ 380,000—530,000
1875ին հրդեհի զուտ հասոյթը 917,178	Զուտ հասոյթ 1875ի 351,000

Ստորագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն որ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն ։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաշխեն երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովը՝ ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բանողներու ինքզինք ներկայացունել ։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ ինչպէս Բերայի Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները գիւղերը և գաւառները ։

Գիներու և աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Միացեալ ընկերութեանցս գրասենեակը Ղալաթիոյ Բէրչէմպէ բազարի մօտ Կլավանէ խան թիւ 5 ։

Միացեալ գործակատար
Վ. Ռ. ՍՈՒԻԱՆ